

Проект «Підтримка діяльності українських шкіл та Міністерства освіти і науки України у галузі багатомовної освіти»

Міністерством освіти і науки України спільно з Фондом Innove (Естонія) за підтримки Міністерства закордонних справ Естонії реалізується проект «Підтримка діяльності українських шкіл та Міністерства освіти і науки України в галузі багатомовної освіти».

У рамках проекту з 11 по 15 березня 2019 року відбувся візит освітян України до міста Таллінна (Естонія). До складу делегації ввійшли представники Дніпропетровської, Закарпатської, Сумської, Харківської, Херсонської, Чернівецької областей.

Дніпропетровську область представляли: начальник відділу загальної середньої освіти Департаменту освіти і науки Дніпропетровської облдержадміністрації Наталія Олійник, доцент кафедри соціально-гуманітарної освіти Дніпропетровської академії неперервної освіти Олена Степаненко, учитель історії, правознавства, економіки загальноосвітньої школи № 4 м. Павлограда Оксана Сікарьова.

Проект фінансується Міністерством закордонних справ Естонії у рамках співпраці в галузі розвитку і гуманітарної допомоги.

Навчальна програма візиту:

- знайомство з освітньою системою Естонії, системою консультування вчителів, навчальними матеріалами (семінар в Innove);
- мовне занурення і навчання естонською мовою (візит до Талліннської художньої гімназії <http://koplikool.ee/et/esileht/>);
- методи і прийоми формування загальних компетенцій, формувальна оцінка, програма підтримки вчителів, методика навчання дітей з іншою мовою домашнього спілкування (візит до школи – дитячого садка Петрі <http://www.peetri.edu.ee/>);
- тематичне планування навчального процесу (візит до Талліннської Пае гімназії <http://www.pae.tln.edu.ee/web7/index.php/ru/>).

Культурна програма візиту:

- знайомство з цифровими технологіями Естонії (візит до e-Estonia Showroom <https://e-estonia.com/showroom/>);
- екскурсія до палацу Тоомпеа, Рійгікогу – парламенту Естонії (<https://www.facebook.com/riigikogu>).

► Естонія: площа – 45227 км², населення – 1315635, державна мова – естонська. Освіта: дитячі садки – 635, школи – 530, професійні навчальні заклади – 33, вищі навчальні заклади – 20.

► Таллінн: населення – 393222 (30%). Можливості навчання для дітей Таллінна: дитячі садки – 126, з яких 80 – з естонською мовою навчання; 28 – з російською мовою навчання; 18 – садки, що впроваджують програму мовного занурення. Школи: загалом – 58, з яких 37 – з естонською мовою навчання; 6 – з російською мовою навчання; 15 – школи, що впроваджують програму мовного занурення.

► Естонія – один з лідерів освітнього рейтингу PISA. Естонські школярі посідають перше місце в Європі і третє місце у світі.

У дослідженні PISA, яке проводиться кожні три роки з боку OECD (Організація економічного співробітництва і розвитку), оцінюються знання і навички 15-річних учнів, оскільки саме в цьому віці в більшості країн OECD підлітки завершують свій обов'язковий шкільний шлях і стоять перед вибором подальшого навчання.

► Загальноосвітня система Естонії. Освіта в Естонії поділена на основну, професійну і додаткову. Освітня система має чотири рівні: дошкільну, початкову, середню і вищу. Існує широка мережа шкіл і освітніх інститутів. Естонська освітня система складається з державних, муніципальних, публічних і приватних освітніх закладів.

Етапи навчання: 1-й – 1–3 класи, 2-й – 4–6 класи, 3-й – 7–9 класи, гімназія – 3 роки (раніше – 10-12 класи).

На основі державної навчальної програми кожна школа розробляє шкільну програму.

► Шкільна освіта – частина програми «Електронна Естонія». Комп'ютери вчителів, шкільної адміністрації, батьків і самих школярів підключені до системи, яка дозволяє відстежувати домашні завдання та оцінки, попереджає про майбутні контрольні і важливі шкільних події.

Батьки можуть завантажити через цю систему довідку про хворобу дитини, а також відстежувати особисті досягнення учня і рівень його знань і підготовки в порівнянні з іншими учнями (їх дані виводяться, звичайно, анонімно) і середніми показниками класу.

► Можливості навчання для національних меншин:

- дитячі садки, школи з естонською мовою навчання;
- дитячі садки, школи з російською мовою навчання;
- дитячі садки, школи, що впроваджують програму мовного занурення;
- школи для національних меншин (єврейська);
- недільні школи.

Innove

Цільовий заклад Innove було засновано у 2003 році Міністерством освіти і науки. Innove є центром компетенцій у галузі освіти, він координує і розвиває загальну й професійну освіту, надає послуги щодо консультування з питань освіти і виступає посередником у наданні субсидій Європейського союзу в галузі освіти й трудової діяльності. Innove пропонує послуги в галузі освіти передусім дітям і молоді, учителям і директорам шкіл, а також батькам і громадськості Естонії.

У галузі мовного занурення Innove організовує курси й консультування для педагогів дитячих садків і шкіл, а також посадовців сфери освіти. Організація також складає опорні навчальні матеріали. Регіональні методичні центри надають підтримку навчанню естонській мові й навчанню естонській мові в закладах із російською мовою навчання.

Програма мовного занурення

Мовне занурення є одним із найбільш ефективних способів багатомовного навчання й враховує найкращі педагогічні практики, міжнародний досвід і різноманітну культурну приналежність учнів. У випадку програми мовного занурення мінімум 50% навчання ведеться цільовою мовою: учень засвоює мову в процесі різних видів діяльності. В Естонії такою цільовою мовою є естонська.

В Естонії діти починають навчання за програмою мовного занурення у дитячому садку або в школі (з II півріччя 1-го класу). Використання методики мовного занурення дозволяє засвоїти естонську мову на високому рівні без виключення з ужитку рідної мови.

У роботі мережі мовного занурення важливим є послідовне розвиток програми, підтримка й визнання закладів, що приєдналися до програми, а також реалізація програми якості.

► Моделі мовного занурення:

- часткове мовне занурення (дитячий садок з 3-х років, діяльність – 50% (російська) / 50% (естонська), два педагоги);
- раннє повне мовне занурення (дитячий садок з 5 років, уся діяльність естонською мовою або з 1 класу школи (перші 1,5 роки у школі 100% діяльності на естонській мові, до кінця 9 класу – 60% естонською / 40% російською);
- пізнє мовне занурення (5-6-й клас школи, діяльність – 60% естонською / 40% російською до кінця 9 класу);
- двостороннє мовне занурення (дитячий садок, школа; склад групи / класу – 50/50; у фокусі – дві мови).

Викладання в гімназії відбувається виключно естонською мовою.

► Завдання програми мовного занурення:

- створення сучасного навчально-виховного середовища;
- розвиток активного мислення і соціальних навичок;
- забезпечення високого функціонального рівня знання естонської та інших мов (читання, письмо, говоріння й сприйняття почутого);
- розуміння культурних цінностей іншого народу;
- формування конкурентоспроможної особистості у суспільстві.

► Принципи навчання в класах раннього мовного занурення:

- один учитель – одна мова;
- з II півріччя 2-го класу вивчають російську мову;
- інтенсивне вивчення естонської мови у I півріччі 2-го класу (10 год./тиждень);
- вивчення англійської мови – з 1-го класу;
- мовленнєва активність учня складає 80%, учителя – 20%;
- активні методи навчання;
- помилки – це нормально;
- уміння рефлексії;
- з 5-го класу кількість предметів, що викладаються російською, є співвідношенням 50/50.

► Навчально-виховна робота в класах пізнього мовного занурення:

- предметне навчання відбувається естонською мовою;
- групи подовженого дня (LIBERI);
- позакласна діяльність (музейні уроки, освітні програми);
- між предметна інтеграція, тематичне навчання;
- система підтримки учнів (логопед, психолог, соціальний працівник);
- шкільна бібліотека (навчальна та художня література естонською мовою).

Тематичне навчання

Навчальний процес організовано на основі інтегрованої програми та інтегрованих матеріалів, які створюються й впроваджуються в навчання у співпраці вчителів різних шкільних дисциплін.

► **Мета:**

- допомогти учням знайти зв'язок між різними навчальними дисциплінами й створити цілісну картину тем, що вивчаються;
- підтримати й посилити співпрацю вчителів;
- допомогти учням вдосконалювати знання естонської мови за допомогою інших шкільних дисциплін.

► **Основні принципи тематичного навчання:**

- навчання концентрується на певній темі;
- при вивченні теми залучена велика кількість шкільних дисциплін;
- для кожної теми обрано конкретний відрізок часу;
- акцент на активних методах навчання;
- важливою є роль дигітальних компетенцій;
- кожна тему завершує підсумкова робота;
- зворотній зв'язок від учнів, аналіз роботи.

Система підвищення кваліфікації вчителів

Організацією й проведенням різноманітних курсів підвищення кваліфікації й пов'язаних із навчанням заходів займається Innove. Метою цих курсів є професійний розвиток повнолітніх осіб, що беруть участь в освітньому процесі. Учасник курсів отримує свідоцтво про закінчення відповідно до затвердженої програми.

► **Методи підвищення кваліфікації:**

- тренінги (учителі, керівники шкіл / дитячих садків, команди);
- консультування (коучинг);
- щорічні літні семінари (учителі, завучі / координатори, директори, представники місцевих само врядувань);
- візити до дитячих садків, шкіл => зворотній зв'язок;
- «Приз якості»
- місяць інтегрованого навчання мові й предмету;
- щорічні конференції.

Педагогічне консультування

Система освітнього консультування створена для підтримки вчителів, які працюють у програмі мовного занурення або з дітьми, у яких рідна мова відрізняється від мови навчання. Фінансується Міністерством освіти і науки Естонії. У центрі уваги – принципи інтегрованого навчання мові й предмету, методика мовного занурення.

Консультування – діалог, що підтримує професійний розвиток / саморозвиток учителя:

- покращує вміння аналізувати свою діяльність;
- підвищує готовність й покращує вміння вирішувати свої проблеми;
- формує готовність орієнтуватися в можливих ситуаціях й управляти ними;
- сприяє збереженню психічної рівноваги й запобігає вигоранню вчителя.

Консультування є добровільним, зміст його – конфіденційна інформація. По закінченню видається довідка про кількість годин, які враховуються як години підвищення кваліфікації.

